

DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISH VA IJARAGA BERISH TARTIBINING SODDALASHTIRILISHI

**Bo'ka tumani Adliya bo'limi FHDY
xodimi Maxkamova Durdona**

O'zbekiston Respublikasida davlat aktivlarini samarali boshqarish, xususiylashtirish sektor ishtirokini kengaytirish va investitsiya muhitini yaxshilash maqsadida yangi qonunchilik o'zgarishlari qabul qilindi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining O'RQ-1122-sonli Qonuni (2026-yil 17-mart) bilan bir qator normativ-huquqiy hujjatlarga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritildi. Ushbu o'zgarishlar davlat mulkini xususiylashtirish, yer resurslaridan samarali foydalanish va tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirishga qaratilgan.

Qonunga muvofiq, xalqaro ahamiyatga ega avtomobil yo'llari bo'ylab zamonaviy xizmat ko'rsatish infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Endi bunday hududlarda joylashgan bo'sh yer uchastkalarini investorlarga taqdim etish tartibi soddalashtirildi. Xususan, master-reja asosida joylashtiriladigan servis obyektlari, jumladan mehmonxonalar, avtoservislar, savdo-ko'ngilochar markazlar va boshqa infratuzilma obyektlari uchun yer uchastkalari elektron onlayn-auksion orqali taqdim etiladi.

Mazkur jarayonda muhim yangiliklardan biri shundaki, Prezident qarori asosida qabul qilingan Vazirlar Mahkamasi qarori yer toifasini o'zgartirish uchun huquqiy asos sifatida xizmat qiladi. Bu yer toifasini o'zgartirish jarayonini ancha tezlashtiradi va byurokratik to'siqlarni kamaytiradi. Ilgari bunday o'zgarishlar uchun ko'p bosqichli kelishuvlar talab etilgan bo'lsa, endilikda markazlashgan tartibda tezkor qaror qabul qilish imkoniyati yaratildi.

Bu jarayonda O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi va Prezident instituti o'rtasidagi muvofiqlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu orqali strategik ahamiyatga ega hududlarda infratuzilmani rivojlantirish tezlashtiriladi va investitsiya loyihalarini amalga oshirish osonlashtiriladi.

Soliq kodeksiga kiritilgan o'zgarishlar

Qonun doirasida O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi faoliyati bilan bog'liq bo'lgan soliq munosabatlariga ham muhim o'zgartirishlar kiritildi. Endi davlat ko'chmas mulk obyektlarini bo'lib-bo'lib to'lash sharti bilan sotib olgan xaridorlar uchun yangi soliq hisoblash mexanizmi joriy etildi.

Yangi tartibga ko'ra, agar davlat ko'chmas mulk obyekti xaridorga "tasarruf etish huquqisiz" belgisi bilan berilgan bo'lsa, u holda yer solig'i obyekt uchun to'langan summaga mutanosib ravishda hisoblanadi. Ya'ni, xaridor obyekt uchun to'lovlarni qisman amalga oshirgan bo'lsa, yer solig'i ham aynan shu ulushga nisbatan hisoblanadi.

Bu mexanizm tadbirkorlar uchun qulaylik yaratadi, chunki ularga obyektни to'liq sotib olmasdan turib ham uning bir qismiga egalik qilish va foydalanish imkoniyati beriladi. Shu bilan birga, soliq yuki ham bosqichma-bosqich shakllanadi, bu esa biznes uchun moliyaviy bosimni kamaytiradi.

Soliqlarni undirish jarayoni ham aniq tartibga solingan. Ya'ni, davlat ko'chmas mulk obyektlari bo'yicha to'lov grafigi asosida soliqlar hisoblanadi va undiriladi. Ushbu grafik Davlat aktivlarini boshqarish agentligi tomonidan shakllantiriladi va axborot tizimlari orqali Soliq qo'mitasiga taqdim etiladi. Bu esa davlat organlari o'rtasida raqamli integratsiyani kuchaytiradi va inson omilini kamaytiradi.

Umumiy tahlil va ahamiyati

Mazkur qonunchilik o'zgarishlari iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy sektor rolini oshirish siyosati doirasida qabul qilingan. Davlat aktivlarini

xususiylashtirish jarayonini soddalashtirish orqali yangi investorlarni jalb qilish, raqobat muhitini kuchaytirish va resurslardan samarali foydalanish maqsad qilingan.

Ayniqsa, xalqaro yo'llar bo'ylab servis infratuzilmasini rivojlantirish turizm, logistika va xizmat ko'rsatish sohalariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi, hududlarning iqtisodiy faolligi oshadi va davlat byudjetiga tushumlar ko'payadi.

Soliq tizimidagi yangiliklar esa tadbirkorlar uchun qulay muhit yaratishga xizmat qiladi. Bo'lib-bo'lib to'lash asosida aktiv sotib olish imkoniyati biznesni kengaytirishni osonlashtiradi va investitsiyalarni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, davlat organlari o'rtasida axborot almashinuvining raqamlashtirilishi boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Ushbu o'zgarishlar umumiy holatda mamlakatda bozor iqtisodiyotini chuqurlashtirish, investitsiya muhitini yaxshilash va xalqaro iqtisodiy integratsiyani kuchaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining O'RQ-1122-sonli Qonuni (2026-yil 17-mart)
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari va normativ hujjatlari
3. O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi rasmiy materiallari
4. Davlat aktivlarini boshqarish agentligi axborotlari va hisobotlari
5. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi
6. Davlat mulkini xususiylashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar

7. Investitsiya siyosati va davlat aktivlarini boshqarish bo'yicha ilmiy-amaliy maqolalar (2024–2026)